

Ny Bokin'i Daniela — Isa Roa amby Efapolo

Rohy Mampifandray

Jeff Pippenger

2024-01-06

I Jaona Mpanao Batisa dia mpaminany rohy mampifandray.

“Mpaminany Jaona no rohy nampitohy ireo fotoam-pitantanana roa. Amin’ny maha-solontenan’Andriamanitra azy dia nijoro izy mba hampiseho ny fifandraisan’ny lalàna sy ny mpaminany amin’ny fotoam-pitantanana kristiana. Izy no mazava kely kokoa, izay tsy maintsy harahin’ny mazava lehibe kokoa. Nohazavain’ny Fanahy Masina ny sain’i Jaona mba hahafahany hampielany fahazavana amin’ny vahoakany; nefa tsy nisy fahazavana hafa na oviana na oviana namirapiratra, na mbola hisy hamirapiratra, mazava tahaka izany amin’ny olona lavo, afa-tsy ilay mipoitra avy amin’ny fampianarana sy ny ohatr’i Jesosy. Kristy sy ny iraka nampanaovina Azy dia zara raha takatra mazava, araka izay nasehon’ireo fanatitra alokaloka ho tandindona. Na dia Jaona aza dia tsy mbola nahatakatra tamin’ny fahafenoany ny amin’ny fiainana ho avy sy tsy mety maty amin’ny alalan’ny Mpamonjy.” *The Desire of Ages*, 220.

I Jesosy koa dia mpaminany rohy mampifandray.

“Kristy no nitarika ny lalana avy etỳ an-tany ho any an-danitra. Izy no mamorona ny rohy mampifandray ireo tontolo roa ireo. Entiny ho an’ny olona ny fitiavana sy ny fietren-tenan’Andriamanitra, ary asandrany kosa ny olona amin’ny alalan’ny fahamendrehany mba hihaona amin’ny fampihavanana avy amin’Andriamanitra. Kristy no lalana sy fahamarinana ary fiainana. Asa sarotra ny manohy manaraka, tsikelikely, amim-pahoriana sy miadana, mandroso sy miakatra, eo amin’ny lalan’ny fahadiovana sy ny fahamasinana. Nefa Kristy dia efa nanome famatsiana ampy tsara mba hampitana hery vaovao sy tanjaka avy amin’Andriamanitra isaky ny dingana mandroso eo amin’ny fiainana araka an’Andriamanitra. Izany no fahalalana sy fanandramana izay irin’ny tànana rehetra ao amin’ny birao, ary tsy maintsy ananany, fa raha tsy izany dia mitondra tsiny isan’andro amin’ny asan’i Kristy izy ireo.” *Testimonies*, volume 3, 193.

Ny asa ara-paminanian’i Jaona Mpanao Batisa dia nahitana ny fampifandraisana ny fotoam-pitantanana’ny zava-teto an-tany amin’ny fitoerana masina any an-danitra. Ny teny voalohany nolazain’i Jaona raha vao nahita an’i Jesosy izy dia izao:

Ny ampitso dia hitan’i Jaona Jesosy avy manatona azy, ka hoy izy: Indro ny Zanak’ondrin’Andriamanitra, Izay manaisotra ny fahotan’izao tontolo izao. Jaona 1:29.

Kanefa na dia i Jaona aza no voatendry hamantatra ny fiovàna avy amin’ny Isiraely fahiny ho amin’ny Isiraely ara-panahy, dia voafetra ihany ny fahatakarany izany fiovàna izany.

“Hoy Kristy, ho fanamarinana an’i Jaona hoe: ‘Fa inona no nalehanareo tany an-efitra hojerena? Mpaminany va? Eny, lazaiko aminareo, ary mihoatra noho ny mpaminany aza.’ Tsy mpaminany fotsiny i Jaona hilaza mialoha ny zavatra ho avy, fa zanaky ny teny

fikasan'Andriamanitra izy, feno ny Fanahy Masina hatramin'ny nahaterahany, ary notendren'Andriamanitra hanatanteraka asa manokana amin'ny maha-mpanavao azy, dia ny hanomana vahoaka handray an'i Kristy. Jaona mpaminany no rohy nampifandray ny fotoam-pitantanana roa.”

Ny fivavahan'ny Jiosy, noho ny nialany tamin'Andriamanitra, dia nifototra indrindra tamin'ny fombafomba. Jaona no fahazavana kely kokoa, izay tsy maintsy harahin'ny fahazavana lehibe kokoa. Izy no natao hanozongozona ny fitokisan'ny olona tamin'ny lovan-tsofiny, sy hampahatsiaro azy ireo ny fahotany, ary hitarika azy hibe-baka; mba ho voaomana izy ireo hankasitraka ny asan'i Kristy. Andriamanitra dia nampita tamin'i Jaona tamin'ny alalan'ny tsindrimandry, ka nanazava ilay mpaminany mba hahafahany manaisotra ny finoanoam-poana sy ny haizina tao an-tsain'ireo Jiosy marina fo, izay efa niangona taminy nandritra ny taranaka maro noho ny fampianarana sandoka.

“Ny mpianatra kely indrindra izay nanaraka an'i Jesosy, izay nanatri-maso ny fahagagana nataony, sy nihaino ny lesona masina fampianarany, ary nandre ireo teny fampiononana izay nivoaka avy tamin'ny molony, dia nomena tombon-tsoa mihoatra noho i Jaona Mpanao Batisa, satria nanana fahazavana mazava kokoa izy. Tsy nisy fahazavana hafa namirapiratra, na mbola hamirapiratra, teo amin'ny sain'ny olona mpanota sy lavo, afa-tsy izay nampitaina, sy mbola ampitaina, amin'ny alalan'Ilay Izay fahazavan'izao tontolo izao. Kristy sy ny iraka nampianaovina Azy dia tsy nazava afa-tsy zara raha takarina tamin'ny alalan'ireo fanatitra aloka. Na dia i Jaona aza dia nihevitra fa ny fanjakan'i Kristy dia ho ao Jerosalema, ary hanorina fanjakana ara-nofo izy, izay ho olona masina ny vahoakany.” Review and Herald, 8 Aprily 1873.

Ny apostoly Paoly koa dia mpaminany rohy nampifandray, izay natao hamantarana ny fampiharana ara-paminaniana ny fifindrana ara-bakiteny ho amin'ny ara-panahy. Fantany fa i Jerosalema ara-bakiteny dia tsy i Jerosalema ara-paminaniana intsony, satria tamin'izany dia efa nifindra ho amin'i Jerosalema any an-danitra izy.

Fa ity Hagara ity no tendrombohitra Sinay any Arabia, ary mifandraika amin'i Jerosalema izay misy ankehitriny, ka andevozina miaraka amin'ny zanany izy. Fa Jerosalema izay any ambony kosa dia afaka, ary izy no renintsika rehetra. Galatiana 4:25, 26.

Ao amin'ny toko faharoa ao amin'ny 2 Tesaloniana, izay efa nodinihintsika, dia nanondro i Paoly fa i Roma mpanompo sampy ara-bakiteny no hery nanakana an'i Roma ara-panahy papaly tsy hiakatra eo amin'ny seza fiandrianana mandra-pahatongan'ny taona 538. Ao amin'io toko io dia ambarany fa ilay “lehilahin'ny ota” izay mipetraka ao amin'ny tempolin'Andriamanitra dia ilay “mpanjaka” ihany koa izay nofaritan'i Daniela ao amin'ny toko fahiraika ambin'ny folo, andininy faha-enina amby telopolo. Ny porofo fa ny “mpanjakan'ny avaratra” ao amin'ireo andininy enina farany ao amin'ny Daniela 11 dia ny fahefana papaly no lasa fanalahidy hanorenana ny rafitry ny fahamarinana nampiasain'ny Future for America avy tamin'ny fitomboan'ny fahalalana tamin'ny 1989.

Ao amin'io toko io ihany, i Paoly dia nanondro ny asan'i Roma jentilisa izay nanakana ny fiakaran'ny fahefan'ny papa, mandra-pahatongan'ny fotoana hanesorana an'i Roma jentilisa; ary

tamin'izany no nanondroany fa “ny isan’andro” ao amin’ny bokin’i Daniela dia i Roma jentilisa. Io fahamarinana io no tonga fanalahidy indrindra nanorenana ny rafitry ny fahamarinana izay nahatonga ny fitomboan’ny fahalalana tamin’ny taona 1798.

Tao amin’ny tantaran’i William Miller dia nambara ny hafatra tamin’ny fotoana izay tokony hisehoan’ny fifindrana avy amin’ny hetsika Filadelfiana ho amin’ny hetsika Laodiseana. Ao amin’ny tantaran’ny Future for America kosa, dia miseho ankehitriny ny fifindrana avy amin’ny hetsika Laodiseana ho amin’ny hetsika Filadelfiana.

Ny fahamarinana izay nambaran’i Paoly tao amin’ny 2 Tesaloniana, izay nanondro ny fifindrana avy amin’i Roma mpanompo sampy ara-bakiteny ho amin’i Roma pápaly ara-panahy, no lasa rafitra niorenan’ny fahatakarany i Miller ny faminaniana. Samy natsangana i Jaona Mpanao Batisa sy i Paoly mba hanazava ny fifindrana avy amin’ny ara-bakiteny ho amin’ny ara-panahy. Natao tandindon’i Jaona Mpanao Batisa i William Miller, ary tao amin’ny asany dia tena ilaina ny nahafantarany ny fifandraisana sy ny fifindrana misy eo amin’i Roma mpanompo sampy sy i Roma pápaly, dia ilay fifindrana izay nananganana an’i Jaona mba hanondro azy.

Misy fanononana dimy ny amin’“ny isan’andro” ao amin’ny bokin’i Daniela, ary izy ireo dia mialoha mandrakariva famantarana iray momba ny fahefan’ny papa. Ao anatin’ny tontolon-kevitry ny fifindrana ara-paminaniana izay dinihintsika, ireo fanononana dimy rehetra ireo dia ahitana ny fifindrana avy amin’i Roma ara-bakiteny ho amin’i Roma ara-panahy. “Ny isan’andro” ao amin’ny bokin’i Daniela dia iray amin’ireo fahamarinana aseho eo amin’ireo takelaka roan’i Habakoka, ary noho izany dia fahamarinana fototra izay tsy maintsy narovana; fahamarinana iray izay ho voasarona amin’ny farany amin’ny firavaka sy vola sandoka ary hosoka. Tsy kisendrasendra akory fa ny fahamarinana rehetra aseho eo amin’ireo tabilao masina roa ireo dia samy manana fanamafisana mivantana avy amin’ny tsindrimandry ao anatin’ny soratr’i Ellen White. Ny handà ny iray amin’ireo fahamarinana fototra (anisan’izany “ny isan’andro”), dia midika miaraka amin’izay koa ny handà ny fahefan’ny Fanahin’ny Faminaniana.

“Dia hitako avy eo, mikasika ny ‘Isan’andro,’ fa ny teny hoe ‘fanatitra’ dia nampidirin’ny fahendren’olombelona, ary tsy anisan’ny lahatsoratra; ary nomen’ny Tompo ny fahatakarana marina momba izany ireo izay nanambara ny antson’ny ora fitsarana. Fony mbola nisy firaisana, talohan’ny 1844, saiky niray hevitra tamin’ny fahatakarana marina momba ny ‘Isan’andro’ ny ankamaroan’ny olona; fa hatramin’ny 1844, tao anatin’ny fisafotofotoana, dia nisy hevitra hafa nekena, ka nanaraka izany ny haizina sy ny fisafotofotoana.” Review and Herald, 1 Novambra 1850.

Ireo “izay nanambara ny antso momba ny ora fitsarana,” dia nahatakatra fa ny “isan’andro” dia tandindon’ny fanompoan-tsampy, ary/na Roma mpanompo sampy. Tafiditra tao amin’ny fahatakarany koa ny zava-misy fa ny teny hoe “fanatitra” dia tsy tokony ho tao amin’ily andalan-teny ao amin’ny Daniela, izay nampidirin’ireo mpandika teny (araka ny fahendren’olombelona) tao amin’ny Baiboly King James. Tafiditra tao amin’ny fahatakarana nentin’ny mpisava lalana koa fa ny “isan’andro” dia naseho mandrakariva niaraka tamin’ny iray amin’ireo tandindona roa an’ny fahefana papaly, ary ny fanompoan-tsampy (“ny isan’andro”) dia nialoha mandrakariva ny tandindona papaly. Nofaritan’izy ireo mandrakariva araka ny filaharana

nidirany tao amin'ny tantara ara-paminaniana izany. Ny bokin'i Daniela sy ny Apokalypsy dia tsy mba miala velively amin'ny filaharana ara-tantara izay iavian'ny fanompoan-tsampy mialoha ny papalisme, ary rehefa ampidirin'ny bokin'ny Apokalypsy ny fahefana fahatelo mpandringana, dia ilay mpaminany sandoka, dia tazonina mandrakariva izany filaharana izany.

Raha tsy nisy ny fampianaran'i Paoly fa ireo zavatra ara-bakiteny ao amin'ny faminaniana dia nifindra ho amin'ny ara-panahy tamin'ny vanim-potoanan'ny hazo fijaliana, dia miteraka olana lehibe izany eo anoloan'ny faminanian'i Kristy momba ny fandravana an'i Jerosalema, izay hita ao amin'ny Filazantsara rehetra afa-tsy ny an'i Jaona. Ireo tandindona roa momba ny fahefana papaly mifandray amin'ny “fanatitra isan'andro” ao amin'ny bokin'i Daniela dia ny fahavetavetana mahatonga fandravana sy ny fandikan-dalàna mahatonga fandravana. Ireo tandindona roa ireo dia maneho ny mariky ny bibidia (ny fahavetavetana) sy ny sarin'ny bibidia (ny fandikan-dalàna).

Ny fandikan-dalàna izay mamela ny papisy hamono ireo heveriny ho heretika dia ny fitambaran'ny fiangonana sy ny fanjakana, ka ny fiangonana no mifehy izany fifandraisana izany. Koa noho izany, i Daniela dia maneho ny fitambaran'ny fiangonana sy ny fanjakana, izay endriky ny bibidia papaly, ho toy ny fandikan-dalàna mampanjavona. Ny Baiboly dia manondro ny fanompoan-tsampy ho fahavetavetana, ary ny fanompoan-tsampy rehetra ananan'ny fahefana papaly dia aseho amin'ny alalan'ny sabata-sampiny, izay antsoin'i Jaona hoe mariky ny bibidia, ary antsoin'i Daniela hoe fahavetavetana mahajanga.

Ary avy tamin'ny iray tamin'ireo no nivoaka tandroka kely anankiray, izay nitombo fatratra nianatsimo sy niantsinanana ary nankany amin'ny tany mahafinaritra. Ary nitombo izy ka tonga hatramin'ny antokon'ny lanitra; ary ny sasany tamin'izany antoko izany mbamin'ny kintana dia nazerany tamin'ny tany ka nohitsahiny. Eny, nanandratra tena izy ka tonga hatramin'ny Lehiben'ny antoko; ary Izy no nanesorana ny fanatitra isan'andro, sady narodana ny fitoeran'ny fitoerany masina. Ary nisy antoko nomena azy hanohitra ny fanatitra isan'andro noho ny fahadisoana; dia natsipiny tamin'ny tany ny fahamarinana; ary nanao izay sitrapony izy ka nahomby. Daniela 8:9–12.

Hodinihintsika amin'ny an-tsipiriany bebe kokoa ao amin'ny lahatsoratra hafa ireo andininy ireo, kanefa ao amin'ny andininy fahairaika amin'ny folo, ny hery izay nanandra-tena hanohitra an'i Kristy dia i Roma jentilisa, raha nitady hamono Azy tamin'ny nahaterahany izy ireo ary nony farany dia nanao izany teo amin'ny hazo fijaliana. Milaza ilay andininy fa “noho ny aminy” (Roma jentilisa) dia “nesorina ny isan'andro.” Ny teny hebreo nadika hoe “nesorina” dia “rum”, ary ny heviny dia hoe “manandratra sy manome voninahitra ambony”. Hanandratra sy hanome voninahitra ambony ny fivavahana amin'ny fanompoan-tsampy i Roma jentilisa, ary izany indrindra no nataony teo amin'ny tantara. Izany no antony iantsoana azy hoe “Roma jentilisa”.

Ny andininy manaraka dia manambara fa Roma papaly dia nomena “tafika” (hery ara-miaramila), izay nanohitra, na natao handresy, “ny isan'andro” (fanompoan-tsampy). Izany koa dia zava-misy ara-tantara, satria hery ara-miaramila no nampiasain'ny fahefana papaly (na dia tsy mba nanana ny tafiny manokana velively aza izy), mba handresena ny sakana napetraka teo anoloan'ny fiakarany teo amin'ny fahefana. Avy tamin'i Roma mpanompo sampy izany fahefana izany. Ny hery ara-miaramila izay nampiasainy dia nomena azy tamin'ny alalan'ny “fandikan-dalàna,” satria ny

fandikan-dalàna izay namela azy hifehy ny tafik'ireo mpanjaka izay nametraka azy teo ambonin'ny seza fiandrianana tamin'ny taona 538, dia ny fandikan-dalàna tamin'ny fampiraisana ny fiangonana sy ny fanjakana. Voaresaka aloha i Roma mpanompo sampy ao amin'ny andininy fahiraika ambin'ny folo, ka ampahafantarina ny mpianatra fa i Roma mpanompo sampy dia hitsangana hanohitra an'i Kristy, ary hanandratra ny fivavahan'ny fanompoan-tsampy.

Ny andininy manaraka dia mamaritra ny fandikan-dalàn'ny fitambaran'ny fiangonana sy ny fanjakana izay namela ny fahefan'ny papa handresy sy hanaisotra ny sakana izay nampiharina i Roma jentilisa nanohitra azy. Ny tantara dia manamafy ny fampiharana ireo andininy roa ireo. “Ny isan'andro” dia maneho na Roma jentilisa, ilay hery izay nijoro nanohitra an'i Kristy, na ny fivavahana jentilisa izay nasandratry Roma jentilisa. Ny tandindon'ny “isan'andro” dia arahina ny fahefan'ny papa avy eo, satria izany no manondro ny fandikan-dalàn'ny fiangonana sy ny fanjakana, izay no manome hery ny fahefan'ny papa miaraka amin'ny tafika hanao ny asa malotony. Ny fampiasan'i Daniela fanintelony ny hoe “ny isan'andro” dia ilay fanontaniana izay miteraka ny valiny, dia ilay andry fototra afovoan'ny Advantisma.

Ary avy eo dia nandre olo-masina iray niteny aho; ary nisy olo-masina iray hafa nilaza tamin'ilay olo-masina anankiray izay niteny hoe: Mandra-pahoviana no haharetan'ny fahitana ny amin'ny fanatitra isan'andro sy ny fandikan-dalàna mampahafongana, ka hanolorana ny fitoerana masina sy ny maro hohitsahin'ny tongotra? Daniela 8:13.

Amin'ity andininy ity dia apetraka ny fanontaniana hoe mandra-pahoviana ny fahitana, ka valiny maneho faharetana no angatahana, fa tsy fotoana iray voafaritra. Tsy ny hoe amin'ny daty inona no hahatanterahan'ny fahitana no fanontaniana, fa ny faharetan'ny fahitana. Tsy manontany hoe: “Rahoviana?” ity andininy ity, fa manontany hoe: “Mandra-pahoviana?” Ny fahitana dia momba ireo hery mpandringana mahatonga faharavana, dia ny fanompoan-tsampy izay aseho ho “ny isan'andro,” sy ny fahefana papaly izay asehon'ny fandikan-dalàn'ny papa, izay tanteraka rehefa mijangajanga amin'ny mpanjakan'ny tany izy. Ireo hery roa mpandringana mahatonga faharavana ireo, dia ny fanompoan-tsampy narahin'ny fahefana papaly, no nokasaina hanitsakitsaka ny fitoerana masina sy ny tafika nandritra ny fe-potoana “in-fito.”

Zava-dehibe ny hahafantarana fa ny fanitsakitsahana ny fitoerana masina ara-bakiteny, izay nanomboka tamin'ny andron'i Babylona ka nitohy hatramin'ny nandravan'i Roma jentilisa an'i Jerosalema tamin'ny taona 70 taor. J.K., dia nataon'ny hery jentilisa hatrany am-piandohan'io tantara io ka hatramin'ny fiasarany. Noho izany, ny jentilisma ara-bakiteny, amin'ny endriny maro, no nanitsakitsaka ny fitoerana masina ara-bakiteny sy ny tafika ara-bakiteny (vahoakan'Andriamanitra). Fa i Roma ara-panahy kosa no nanitsakitsaka an'i Jerosalema ara-panahy sy ny Isiraely ara-panahy.

Fa ny kianja izay eo ivelan'ny tempoly dia avelao, ka aza refesina; fa nomena ny Jentilisa izany; ary ny tanàna masina dia hohitsakitsahiny am-bava tongotra mandritra ny roa amby efa-polo volana. Ary homeko fahefana ny vavolombeloko roa, ka haminany mandritra ny arivo sy roanjato ary enim-polo andro izy, mitafy lamba fisaonana. Apokalypsy 11:2, 3.

I Jaona Mpanao-batisa dia mpaminanin'ny rohy mampifandray, izay nanondro ny fiovan'ny fotoam-pitantanana avy amin'ny fitoerana masina etỳ an-tany ho amin'ilay any an-danitra, nefa tsy nahalala ny fahafenoan'ny asany. I Paoly dia mpaminanin'ny rohy mampifandray, izay nanondro ny fiovan'ny fotoam-pitantanana avy amin'ny Isiraely ara-bakiteny (ny tafika) ho amin'ny Isiraely ara-panahy. Ilay Jerosalema nohitsakitsahina nandritra ny roa amby efapolo volana dia Jerosalema ara-panahy.

“Ny fe-potoana voalaza eto—roa amby efapolo volana,” sy ny hoe ‘arivo sy roanjato ary enimpolo andro’—dia iray ihany, samy maneho ny fotoana izay tsy maintsy nijalian'ny fiangonan'i Kristy tamin'ny fampahorian'i Roma. Ny 1260 taona nanjakazakan'ny fahefana papaly dia nanomboka tamin'ny A.D. 538, ka noho izany dia nifarana tamin'ny 1798. Tamin'izany fotoana izany dia niditra tao Roma ny tafika frantsay ka nanao ny papa ho babo, ary maty tany an-tsesitany izy. Na dia voafidy tsy ela taorian'izany aza ny papa vaovao iray, dia tsy mbola afaka nampiasa intsony hatramin'izay ny heriny izay efa nananany taloha ny fitondram-piangonana papaly.” *The Great Controversy*, 266.

Paoly dia nanondro fa tamin'ilay fiovana nitranga teo amin'ny tantaran'ny hazo fijaliana, i Jerosalema ara-panahy, izay “any ambony,” no tonga ilay tanàna nofidin'Andriamanitra hametrahany ny anarany; ary i Jerosalema ara-bakiteny kosa dia nitsahatra tsy ho ilay Jerosalema amin'ny faminanian'ny Baiboly intsony.

Fa Hagara dia tendrombohitra Sinay any Arabia, ary mifanandrify amin'i Jerosalema izay misy ankehitriny, ka andevozina miaraka amin'ny zanany. Fa Jerosalema izay any ambony kosa dia afaka, ary izy no renintsika rehetra. Galatiana 4:25, 26.

Ity fahamarinana ity dia tena ilaina ny hahazoana azy araka ny tokony ho izy, ary ny fampiharana diso an'i Jerosalema ara-bakiteny ho tandindon'ny faminanian'ny Baiboly dia ampahany amin'ny fitaka noforonin'ny Zezoita mba handravana ny fahamarinana fa ny papa ao Roma no antikristy. Io fampianaran-diso io dia mamokatra finoana ao anatin'ny Protestanta nihemotra izay mamela azy ireo hibanjina amin'ny fomba diso ny firenena jiosy maoderina, dia Israely, ho tandindon'ny faminanianana. Jerosalema ara-bakiteny dia nitsahatra tsy ho Jerosaleman'Andriamanitra tamin'ny andron'ny hazo fijaliana.

“Ny tanànan'i Jerosalema dia tsy toerana masina intsony. Ny ozon'Andriamanitra dia eo aminy noho ny fandavana sy ny nanomboana an'i Kristy tamin'ny hazo fijaliana. Misy pentina maizin'ny heloka mipetraka eo aminy, ary tsy ho toerana masina intsony izy mandra-pahadiovany amin'ny afo manadio avy any an-danitra. Amin'ny fotoana hanadiovana ity tany voaozon'ny ota ity ho afaka amin'ny pentina rehetra vokatry ny ota, dia hijoro indray eo ambonin'ny Tendrombohitra Oliva Kristy. Raha vao mipetraka eo amboniny ny tongony, dia hisaraka roa izany ka ho tonga lemaka lehibe, voaomana ho an'ny tanànan'Andriamanitra.” *Review and Herald*, 30 Jolay 1901.

Ny maha-zava-dehibe ny fanavahana ny Jerosalema ara-bakiteny sy ny Jerosalema ara-panahy dia horesahina rehefa mandinika ny faminanian'i Kristy momba ny faran'izao tontolo izao isika. Ny fanindroany fahefatra amaritan'i Daniela ny hoe “ny isan'andro” dia ao amin'ny toko faha-iraika

ambin'ny folo.

Ary hisy tafika hijoro eo anilany, ka handoto ny fitoerana masina, dia ilay fiarovana; ary hanaisotra ny fanatitra isan'andro izy, ary hametraka ny fahavetavetana izay mahatonga faharavana. Daniela 11:31.

Ity andininy ity dia manondro ny asan'i Roma jentilisa tamin'ny fametrahana ny fahefam-papa teo ambonin'ny seza fiandrianan'ny tany tamin'ny taona 538. Ny “sandry” dia maneho ny hery ara-tafika an'i Roma jentilisa izay nijoro hiaro ny fahefam-papa nanomboka tamin'i Clovis, mpanjakan'ny Franks, tamin'ny taona 496. Mpanjaka eoropeana samihafa no niasa ho amin'ny fametrahana ny fahefam-papa taorian'i Clovis, kanefa ity andininy ity dia manondro zavatra efatra izay nataon'ireo mpanjaka eoropeana (sandry) ho an'ny fahefam-papa, raha vao nandika lalàna izy ireo tamin'ny nanaovany fanekena teo amin'ny fiangonana sy ny fanjakana niaraka tamin'ilay mpijangajanga avy any Tyro.

Raha nitsangana ho an'ny fahefana papaly izy ireo, dia “nandoto” na nandrava ny tanànan'i Roma, izay tandindon'ny herin'i Roma jentilisa sy Roma papaly. Ny fandotoana resahin'io andininy io dia notanterahina imbetsaka nandritra ny taona maro, raha notafihan-tafika tsy an-kiato ny tanànan'i Roma. Ireo mpanjaka eoropeana ireo (ny sandry) koa dia “hanaisotra ny fanatitra isan'andro.” Ny teny hebreo nadika hoe “hanaisotra” ao amin'io andininy io dia tsy “rum”, tahaka ny tao amin'ny toko fahavalo. Ao amin'io andininy io, ny teny nadika hoe “hanaisotra” dia “sur”, ary midika hoe manala. Ny sandrin'ireo mpanjaka eoropeana dia hanaisotra ny fanoherana jentilisa ny fiakaran'ny fahefana papaly tamin'ny taona 508. Avy eo, tamin'ny taona 538, ireo sandry ireo dia hametraka ny fahefana papaly eo ambonin'ny seza fiandrianan'ny tany. Ary tamin'ny Konsily tao Orléans, tamin'io taona io indrindra, ny fahefana papaly dia nampihatra lalàna momba ny Alahady.

Ny Alahady amin'ny maha-andro fiankohofana azy no antsoin'i Rahavavy White hoe Sabata “sampy”, ary ny fanompoan-tsampy no famaritana ara-Baiboly tonga lafatra ny teny hoe “fahavetavetana”. Tamin'ny taona 538, ny sandrin'i Roma mpanompo sampy no nametraka ilay fahavetavetana mahatonga fandravana.

“Ireo rehetra izay hanandratra sy hiankohoka amin'ny Sabata sampy, dia andro izay tsy notahin'Andriamanitra, dia manampy ny devoly sy ny anjeliny amin'ny herin'ny fahaiza-manao rehetra nomen'Andriamanitra azy, izay novainy ho amin'ny fampiasana diso. Voatosiky ny fanahy hafa, izay manajamba ny fahiratan-tsainy, dia tsy mahita izy fa ny fanandratana ny Alahady dia rafitra natsangan'ny Fiangonana Katolika manontolo.” Selected Messages, boky 3, 423.

Ny faminaniahana sy ny tantara dia samy manamafy ny fampiharana izay vao avy nofaritantsika ho an'ny andininy fahiraika amby telopolo. Rehefa milaza isika fa ny faminaniahana no manamafy izany fampiharana izany, dia ny tiana holazaina amin'izany dia misy faminaniahana hafa koa izay miresaka ireo zava-misy ireo ihany, nefa tsy ampidirina eto amin'ny adihevitra amin'izao fotoana izao. Ny fanindiminy sady farany ampiasan'i Daniela ny hoe “ny isan'andro,” dia hita ao amin'ny toko faharoa ambin'ny folo.

Ary hatramin'ny andro hanesorana ny fanatitra isan'andro sy hananganana ny fahavetavetana mahatonga fandravana dia hisy arivo amby roan-jato sy sivifolo andro. Sambatra izay miandry ka tonga amin'ny arivo amby telon-jato sy dimy amby telo-polo andro. Daniela 12:11, 12.

Ny faminaniana sy ny tantara dia samy manamafy fa tamin'ny taona 508, dia nifarana tamin'ny ankapobeny ny fanoherana ny fisandratan'ny fahefan'ny papa, rehefa nesorina ny farany tamin'ireo sakana ara-jeografika telo (ny Goths), araka ny ambaran'ny Daniela toko faha-7.

Nibanjina ny tandroka aho, ka, indro, nisy tandroka kely anankiray niakatra teo afovoan'ireo; ary teo alohany dia nisy telo tamin'ireo tandroka voalohany naongotra hatramin'ny fakany; ary, indro, tamin'io tandroka io dia nisy maso tahaka ny mason'olona sy vava niteny zava-dehibe. Daniela 7:8.

Ny tandroka telo nesorina dia aseho an-tsary eo amin'ireo tabilao masina roa; ary rehefa voaroaka hiala tao an-tanànan'i Roma ny fahatelo tamin'ireo sakana ara-jeografika telo ireo, tamin'ny taona 508, dia nesorina ny fanoherana nanohitra ny fisandratry ny fahefan'ny papa. Ny fananganana resahina ao amin'ny andininy faha-iraka ambin'ny folo dia maneho ny telopolo taona teo anelanelan'ny 508 sy 538. Izy io dia manondro telopolo taona izay nahatanteraka ny fanomanana ny fanorenana ilay lehilahin'ny ota tao amin'ny tempolin'Andriamanitra.

Ny teny nadika hoe “esorina” dia “sur” koa, izay midika hoe manaisotra, ary tamin'ny taona 508 dia nesorina (nalaina) ny fanoherana ny fiakaran'ny fahefan'ny papisma. Hatramin'io daty io, ny arivo sy roanjato sy sivifolo taona dia mitondra anao ho amin'ny 1798, sy ny ratra mahafaty nahazo ny papisma. Ny telo ambin'ny folo zato sy dimy amby telopolo andro dia mitondra anao ho amin'ny fahadisoam-panantenana voalohany, sy ny fiandohan'ny fotoana fiandrasana teo amin'ny faran'ny taona 1843 mihitsy. Mampanantena fitahiana ho an'izay “tonga” amin'ny 1843 ilay andininy. Ny teny hoe “tonga” dia midika hoe mikasika. Ny andro voalohan'ny 1844 no manamarika ny fahadisoam-panantenana voalohany, nefa ny andro farany amin'ny 1843 dia mikasika ny fotoana voalohan'ny 1844. Ny andro farany amin'ny taona iray dia mikasika ny andro voalohan'ny taona manaraka. Ny fitahiana mifandray amin'izany daty izany dia tohanan'ny tantara sy ny faminaniana.

Hohizontsika ao amin'ny lahatsoratra manaraka ny fandinihantsika ny hevitra ny “ny isan'andro” amin'ny maha-fahamarinana fototra azy.

“Ny hafatra rehetra nomena tamin'ny 1840–1844 dia tsy maintsy atao manan-kery ankehitriny, satria maro ny olona no very fanovozan-kevitra sy lalana. Tsy maintsy tonga any amin'ny fiangonana rehetra ireo hafatra ireo.

Hoy Kristy nanao hoe: “Sambatra ny masonareo, fa mahita; ary ny sofinareo, fa mandre. Fa lazaiko aminareo marina tokoa: mpaminany maro sy olona marina no naniry hahita izay hitanareo, nefa tsy nahita izany; ary handre izay renareo, nefa tsy nandre izany” [Matio 13:16, 17]. Sambatra ny maso izay nahita ireo zavatra izay hita tamin'ny taona 1843 sy 1844.

“Voatolotra ny hafatra. Ary tsy tokony hisy hataka andro amin'ny famerimberenana ny hafatra, satria tanteraka ireo famantarana ny andro; tsy maintsy vita ny asa famaranana. Hisy asa lehibe

hotanterahina ao anatin'ny fotoana fohy. Tsy ho ela dia hisy hafatra homena araka ny fanendren'Andriamanitra, izay hitombo ka ho tonga antso mafy. Ary amin'izany Daniela dia hitsangana amin'ny anjarany, hanome ny fijoroany ho vavolombelona.” Manuscript Releases, boky 21, 437.